Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Obchod, rast a svetové záležitosti – Obchodná politika ako hlavná súčasť stratégie Európa 2020“

[KOM(2010) 612 v konečnom znení]

(2012/C 43/17)

Spravodajkyňa: **Evelyne PICHENOT**

Európska komisia sa 9. novembra 2010 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„*Obchod, rast a svetové záležitosti – Obchodná politika ako hlavná súčasť stratégie Európa 2020*“

KOM(2010) 612 v konečnom znení.

Odborná sekcia pre vonkajšie vzťahy poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 22. novembra 2011.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 476. plenárnom zasadnutí 7. a 8. decembra 2011 (schôdza zo 7. decembra 2011) prijal 185 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 5 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 Európska komisia na konci roka 2010 zverejnila nové oznámenie v čase, keď medzinárodný obchod prechádzal hlbokými zmenami, ktoré odlišujú súčasný proces od predchádzajúcej fázy globalizácie. Ako vonkajší aspekt stratégie EÚ 2020 ([1]) by obchodná politika EÚ mala zabezpečiť, aby obchod prispieval k trvalému rastu, ktorý v súčasnosti chýba na prekonanie krízy, a zároveň zabezpečil zachovanie sociálneho trhového hospodárstva a podporoval prechod na nízkouhlíkové hospodárstvo.

1.2 Výbor so záujmom upozorňuje na skutočnosť, že táto „revidovaná obchodná politika“, uvádzaná v oznámení „Obchod, rast a svetové záležitosti ([2])“, predstavuje jednu etapu a poskytuje užitočné spresnenia v súvislosti s budúcimi obchodnými prioritami Únie v rámci stratégie EÚ 2020:

— otvorenosť trhu prispôsobená presmerovaniu obchodných aktivít do Ázie,

— kľúčové prepojenie s bezpečnosťou dodávok surovín a energie,

— mimoriadny význam prekážok v obchode a v oblasti investícií (necolné prekážky alebo regulačné prekážky), ako aj v oblasti prístupu k verejným zákazkám,

— požiadavka reciprocity pri viacstranných a dvojstranných rokovaniach so strategickými hospodárskymi partnermi Únie vrátane aspektov týkajúcich sa duševného vlastníctva,

— uplatnenie obchodných obranných mechanizmov.

1.3 V súvislosti s niektorými otázkami sa výbor domnieva, že je potrebné objasniť platné právne predpisy, najmä v oblasti dotácií a štátnej pomoci, a uplatniť ich hodnoty a normy, pričom prípadne by sa mali využiť mechanizmy orgánu WTO na riešenie sporov s cieľom prispieť k vytvoreniu judikatúry, ktorá bude vo väčšom súlade s jeho predstavou o spravodlivej hospodárskej súťaži, najmä vo vzťahu k rozvíjajúcim sa krajinám.

1.4 Narastajúci počet dvojstranných rokovaní a s tým súvisiace ťažkosti nesmú byť pre EÚ dôvodom na to, aby zmiernila svoje požiadavky v sociálnej a environmentálnej oblasti. Rovnako ako hospodársky aspekt rokovaní, aj tieto dva aspekty je potrebné zohľadniť v čo najväčšej miere. Z toho dôvodu venuje výbor mimoriadnu pozornosť obsahu a sledovaniu kapitoly o udržateľnom rozvoji. Zdôrazňuje, že príprava tejto kapitoly je úzko spojená s kvalitou hodnotení vplyvu a náležitosťou sprievodných opatrení.

1.5 EHSV odporúča, aby OSN vypracovala svetovú chartu stanovujúcu minimálne práva spojené s úrovňou sociálnej ochrany Medzinárodnej organizácie práce, ktorá by sa mohla doplniť ako príloha k revízii Rozvojových cieľov tisícročia, ktorá je naplánovaná na rok 2015. Táto charta by mohla predstavovať aj koherentný odkaz obsahujúci záväzky v oblasti obchodu a rozvoja. Medzinárodnej organizácii práce musí byť prioritne priznaný štatút pozorovateľa vo WTO a postupne sa musí zapojiť do jej mechanizmu skúmania obchodnej politiky.

([1]) Oznámenie Komisie na tému „Európa 2020 – Stratégia na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu“, bod 3.3 „Využívanie našich nástrojov vonkajšej politiky v stratégii“, KOM(2010) 2020 z 3.3.2010.

([2]) Obchod, rast a svetové záležitosti, KOM(2010) 612.

1.6 EHSV žiada, aby sa venovala väčšia pozornosť rozvojovej spolupráci, celosvetovej solidarite a diskusii o cieľoch tisícročia v oblasti rozvoja. Navrhuje, aby bol rok 2015 vyhlásený za rok „rozvoja a spolupráce“ (predbežný názov). Keďže EÚ a členské štáty sa tiež rozhodli dosiahnuť uvedené ciele do roku 2015, výbor navrhuje využiť tento európsky rok na zvýšenie informovanosti na úrovni každého občana, občianskej spoločnosti a na národnej a európskej úrovni a posilnenie pocitu spoločnej zodpovednosti za uskutočňovanie stanovených cieľov a nových cieľov, ktoré budú stanovené po roku 2015.

1.7 Medzinárodný obchod je súčasťou problému, ale takisto súčasťou riešenia otázok týkajúcich sa potravinovej bezpečnosti na celosvetovej úrovni. Pravidlá medzinárodného obchodu musia podporovať potravinovú bezpečnosť, najmä potravinovú bezpečnosť v najmenej rozvinutých krajinách, a musia pre tieto krajiny zabezpečiť slobodný prístup a právo na prístup na trhy vyspelých krajín, ale aj na trhy rozvíjajúcich sa krajín, v súlade so zásadou o osobitnom a diferencovanom prístupe.

1.8 V záujme toho, aby Európa mohla rozvíjať ekologické hospodárstvo v konkurenčnom globalizovanom kontexte a zachovať si svoje vedúce postavenie v tejto oblasti, mala by vo vlastnom záujme a v záujme klímy zachovať svoje ambiciózne ciele v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov. Výbor navrhuje vypracovať analýzy vplyvu (konkurencieschopnosť, zamestnanosť, životné prostredie) a organizovať verejné diskusie s cieľom anticipovať prechodné obdobia medzi rokmi 2020 a 2050 a stabilizovať očakávania hospodárskych subjektov a občanov.

1.9 Z dlhodobého hľadiska by Únia mala prispieť k reforme WTO, ktorá bola koncipovaná ako mnohostranná správa globalizácie v zmysle pôvodného projektu Medzinárodnej obchodnej organizácie, tak ako sa stanovuje v Havanskej charte z roku 1948, a teda výslovne zahrnúť otázky týkajúce sa zamestnanosti a investícií.

1.10 Výbor zdôrazňuje narastajúci význam zapojenia občianskej spoločnosti do uplatňovania a monitorovania obchodných dohôd EÚ, najmä pokiaľ ide o kapitoly týkajúce sa udržateľného rozvoja, tak ako je to aj v najnovšej dohode o voľnom obchode s Južnou Kóreou. EHSV je pripravený aktívne pomáhať pri uplatňovaní ustanovení obsiahnutých v tejto dohode, ako aj v ostatných budúcich obchodných dohodách. Navrhuje prispieť k monitorovaciemu mechanizmu zhromažďovaním pripomienok zástupcov európskej občianskej spoločnosti a všetkých zúčastnených strán pre výročnú správu. Takisto navrhuje, že bude prispievať ako sprostredkovateľ k prácam realizovaným spoločne s občianskou spoločnosťou z partnerskej krajiny s cieľom napomáhať zohľadňovať konkrétne dôsledky týchto dohôd. Podľa EHSV by urýchlené zavedenie monitorovacích mechanizmov prvých dohôd výrazne zvýšilo dôveryhodnosť v rámci vývoja revidovanej obchodnej politiky. Prispelo by to k vytvoreniu ovzdušia dôvery medzi partnerskými krajinami a uľahčila by sa angažovanosť občianskej spoločnosti pri prebiehajúcich obchodných rokovaniach.

2. **Predvídanie rozsiahlych premien globalizácie**

2.1 Spravodlivý a otvorený medzinárodný obchod je svetovým verejným statkom, ktorý je potrebné zachovať a posilňovať. Pre každú krajinu alebo úniu krajín to znamená prispievať k udržateľnej regulácii tohto statku založenej na recipročných výhodách, ktoré sú priamo úmerné záväzkom každého štátu. Toto tvorí základ záväzku EÚ v súvislosti s liberalizáciou obchodu v multilaterálnom rámci, ktorý dnes riadi WTO. V tomto zmysle EHSV od roku 2006 podporuje obchodnú politiku Únie ([3]).

2.2 Európska komisia na konci roka 2010 zverejnila nové oznámenie v čase, keď medzinárodný obchod prechádzal hlbokými zmenami, ktoré odlišujú súčasný proces od predchádzajúcej fázy globalizácie. Výzvou pre obchodnú politiku EÚ ako aspektu stratégie EÚ 2020 je zabezpečiť, aby obchod mohol prispievať k výraznému rastu a k zachovaniu sociálneho trhového hospodárstva a zároveň podporovať prechod na nízkouhlíkové hospodárstvo.

2.3 Na účely analýzy súčasných premien globalizácie výbor kladie dôraz na päť veľkých tendencií desaťročia, ktoré by mali usmerniť diskusie v rámci fóra obchodnej spoločnosti vo WTO, ako aj v rámci fóra obchodnej spoločnosti generálneho riaditeľstva pre obchod, a ktoré by sa zamerali na to, ako by sa obchodnej politike EÚ mohol dodať strategickejší a dlhodobejší charakter.

— **Rozšírenie oblasti hospodárskej súťaže.** Nové technológie, počnúc technológiami ovplyvňujúcimi informatiku alebo dopravu, až po budúce ekologické technológie, menia spôsoby vytváranie bohatstva a rozdelenie pridanej hodnoty a kladú dôraz na hospodársku súťaž medzi krajinami. Tieto technológie zvyšujú mobilitu tovaru, služieb a výrobných faktorov, najmä kapitálu ([4]), a zvyšujú teda počet hospodárskych a sociálnych odvetví, ktoré sú otvorené pre medzinárodnú hospodársku súťaž.

— Vedomosti a inovácia sú naďalej hnacou silou rastu, ale v súčasnej dobe prevratne menia koncepciu týkajúcu sa medzinárodného obchodu zdedenú z klasických teórií. Krajiny si už nevymieňajú víno za ľan ako za čias ekonóma Davida Ricarda. Približne jedno desaťročie sa krajiny na úrovni pracovníkov špecializujú na úlohy, v rámci ktorých disponujú väčšími výhodami v porovnaní so svojimi konkurentmi, niekedy aj za cenu sociálneho a daňového dampingu. „**Obchod s úlohami**“ postupne vytláča obchod s priemyselnými výrobkami, ktorý ale naďalej prevláda. **Podiel služieb** na obchode (20 %) je stále výraznejší, ba je dokonca ešte vyšší v súvislosti s ich podielom na národnom bohatstve krajín (70 % európskeho HDP).

([3]) Stanovisko CESE: Ú. v. EÚ C 211, 19.8.2008, s. 82; Ú. v. EÚ C 318, 29.10.2011, s. 150; Ú. v. EÚ C 255, 22.9.2010, s. 1.
([4]) Ú.v. EÚ C 318, 29.10.2011, s. 150.

— Táto zvýšená konkurencia povolaní a hospodárskych subjektov má za následok, že sa stimuluje inovácia, vzniká viac hospodárskych príležitostí a zvyšuje sa tak celková účinnosť. Prispieva však aj k zvyšovaniu **nerovností** v krajinách. Vznikajú nerovnosti, pokiaľ ide o príležitosti a odmeny mobilných a nemobilných, kvalifikovaných alebo nekvalifikovaných pracovníkov, medzi majiteľmi kapitálu a tými, ktorých jediným majetkom je pracovná sila, medzi zamestnancami v odvetví obchodovateľného tovaru a služieb a zamestnancami v iných odvetviach.

— Medzinárodný obchod, ktorý presúva činnosti a zdroje v závislosti od nákladov a cien, pôsobí ako lupa: zveličuje kvality krajiny a zároveň zdôrazňuje jej slabosti. Obchodnú politiku teda nemožno koncipovať nezávisle od ostatných politík Únie, najmä od politík prechodu a prispôsobenia na trhu práce, od politiky znižovania emisií skleníkových plynov, od sociálnej a územnej politiky súdržnosti, od politiky jednotného trhu a od rozvojovej politiky a politiky spolupráce.

— Vo svete, ktorý začína opäť pociťovať nedostatok, **sa problém potravinovej bezpečnosti** ([5]) spája s tradičnejšou úlohou, ktorou je stabilita prístupu na vonkajšie trhy. Stály tlak na energetické a potravinové zdroje a zvýšená konkurencia, pokiaľ ide o prístup k prírodným zdrojom, sa stávajú určujúcimi prvkami obchodných a bezpečnostných politík.

3. **Ako revidovať otvorený obchodný systém, aby bol zlučiteľný so spravodlivou premenou**

3.1 *Vplyv na budúcu reformu WTO*

3.1.1 Rozsiahle zmeny spojené s globalizáciou a ich dôsledky pre Európsku úniu nie sú témou vyhradenou pre obchodnú politiku, ale výzvou pre celú Európsku úniu. Únia by preto mala iniciovať vypracovanie prognóz a začať verejnú diskusiu o podmienkach spravodlivej premeny. EHSV preto uznáva prínos skupiny pre reflexiu o budúcnosti EÚ v roku 2030 ([6]) pôsobiacu v Rade, ktorá vymedzuje a reviduje „strategickú koncepciu“ a priority dlhodobej vonkajšej činnosti Únie.

3.1.2 Európa musí v budúcej reforme WTO koncipovať svoju obchodnú politiku ako páku. EHSV podporuje návrh Európskej komisie zameraný na vytvorenie „skupiny významných osobností z vyspelých a rozvojových krajín, ktoré sformulujú nezávislé odporúčania s cieľom pomôcť vytvoriť európsku predstavu o budúcom programe a o budúcom fungovaní WTO po ukončení rokovaní v Dauhe“. Výbor si želá zúčastniť sa na tejto práci a žiada vypracovať prieskumné stanovisko na túto tému.

3.1.3 Podľa EHSV si Únia musí stanoviť za dlhodobý cieľ prispievať k vyváraniu iného imidžu WTO a vypracovať novú koncepciu multilateralizmu v zmysle svojho pôvodného projektu. Medzinárodná obchodná organizácia, definovaná v Havanskej charte z roku 1948, mala byť multilaterálnou organizáciou, ktorá by sa zaoberala bez výnimky všetkými aspektmi týkajúcimi sa medzinárodného obchodu, teda aj otázkami zamestnanosti a investícií.

3.1.4 V dôsledku neúspechu kola rokovaní v Dauhe a oneskorení, ku ktorým došlo pri rokovaniach o hospodárskom partnerstve, musí Európa prehodnotiť väzby medzi rozvojom a obchodom. EHSV upriamuje pozornosť na bilanciu iniciatívy „Všetko okrem zbraní“ a bilanciu dohôd o hospodárskom partnerstve s cieľom prepracovať našu stratégiu v oblasti obchodu a rozvoja. Obchodná politika sa koncipuje ako celok a výbor víta dodatočné pracovné úsilie vyvíjané v rámci súčasného oznámenia o reforme systému všeobecných preferencií a budúceho oznámenia o obchode a rozvoji.

3.2 *Potravinová bezpečnosť ako priorita*

3.2.1 Výbor vo viacerých stanoviskách ([7]) naznačil, ako vytvoriť strategickejšiu víziu obchodnej politiky. Okrem toho, v nadväznosti na konferenciu o potravinovej bezpečnosti, ktorá sa uskutočnila v máji 2011, EHSV predložil svoje odporúčania, ktoré by mali slúžiť ako podklady pre prácu G20. Domnieva sa, že medzinárodný obchod je jedným z rozhodujúcich faktorov, pokiaľ ide o zaručenie potravinovej bezpečnosti a zabezpečenie uplatňovania práva na výživu. Závery z tejto konferencie ([8]) spresňujú vplyv obchodu na potravinovú bezpečnosť a rozvoj:

3.2.2 Zaručiť, aby pravidlá medzinárodného obchodu uprednostňovali potravinovú bezpečnosť.

3.2.3 Dohliadať na to, aby sa pri reformách, ktoré sa týkajú obchodu, a pri obchodných rokovaniach vhodným spôsobom zohľadňovala potreba prispievať k znižovaniu nedostatočného zásobovania potravinami a nedostatočnej výživy najzraniteľnejších obyvateľov v rozvojových krajinách.

3.2.4 V podstatnej miere znížiť štátnu pomoc, ktorá narúša obchod, a zrušiť vývozné dotácie:

— lepšie vymedziť, kedy a ako by bolo možné prijať opatrenia obmedzujúce vývoz, a zároveň posilniť konzultačné a oznamovacie postupy. Vyhodnotiť najmä negatívne dôsledky takýchto opatrení na potravinovú bezpečnosť iných krajín,

([5]) Ú.v. EÚ C 132, 3.5.2011, s. 15. Ú. v. EÚ C 54, 19.2.2011, s. 20.

([6]) Projekt Európa 2030 – výzvy a príležitosti. Správa bola predložená Hermanovi Van Rompuyovi 9. mája 2010. Pozri http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/sk_web.pdf.

([7]) Ú.v. EÚ C 318, 29.10.2011, s. 150. Ú. v. EÚ C 248, 25.8.2011, s 55. Ú. v. EÚ C 218, 23.7.2011, s. 25. Ú. v. EÚ C 21, 21.1.2011, s. 15. Ú. v. EÚ C 255, 22.9.2010, s. 1. Ú. v. EÚ C 128, 18.5.2010, s. 41. Ú. v. EÚ C 211, 19.8.2008, s. 82.

([8]) http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/food-for-everyone-conclusions-en.pdf.

— odstrániť prekážky, ktoré bránia vývozu, doprave a dovozu potravinovej humanitárnej pomoci do prijímajúcich krajín a do susedných krajín.

3.2.5 Prispievať k tomu, aby rozvojové krajiny viac profitovali z regulácie obchodu:

— umožniť rozvojovým krajinám, aby v dostatočnej miere uplatňovali ustanovenia o osobitnom a diferencovanom prístupe, a podporovať ich pri tom, s cieľom zabezpečiť im pomoc pri ochrane ich trhov s potravinami. Je mimoriadne dôležité, aby sa im v multilaterálnom, regionálnom a bilaterálnom rámci uľahčilo prijímať ochranné opatrenia, ktoré im umožnia konať, ak sa vo výraznej miere zvýši dovoz, čo by mohlo ohroziť miestnu výrobu potravín,

— zaručiť poľnohospodárskym výrobkom z rozvojových krajín lepší prístup na trhy vyspelých krajín. Ostatné vyspelé krajiny by mali nasledovať príklad Európskej únie a prijať podobný systém, ako je iniciatíva „Všetko okrem zbraní“, a takisto by bolo vhodné, aby sa vo výraznej miere znížili colné sadzby uplatňované na spracované výrobky z rozvojových krajín, tak aby sa podporilo zavádzanie miestnej spracovateľskej infraštruktúry,

— prispieť k tomu, aby boli pre iniciatívu „Aid for Trade“ (pomoc pre obchod) k dispozícii dodatočné zdroje s cieľom posilniť schopnosť rozvojových krajín zúčastňovať sa na medzinárodnom obchode s potravinovými výrobkami a profitovať z neho. Takisto by bolo potrebné posilniť technickú pomoc v snahe pomôcť rozvojovým krajinám, aby sa prispôsobili platným poľnohospodárskym a potravinovým predpisom a normám,

— podporovať regionálnu integráciu, ako aj obchod a spoluprácu v smere juh – juh prostredníctvom podpory regionálnych hospodárskych zoskupení. Medzinárodné spoločenstvo, ako aj EÚ, ktorá má cenné skúsenosti, by mali podporiť tento proces.

3.2.6 Výbor si želá, aby Komisia zohľadnila tieto návrhy pri vypracovaní oznámenia o obchode a rozvoji.

3.2.7 V záujme toho, aby sa zdôraznili tieto odporúčania a venovala sa zvýšená pozornosť rozvojovej spolupráci, celosvetovej solidarite a diskusii o cieľoch tisícročia v oblasti rozvoja, výbor navrhuje, aby bol rok 2015 vyhlásený za rok rozvoja a spolupráce (predbežný názov). Keďže EÚ a členské štáty sa tiež rozhodli dosiahnuť uvedené ciele do roku 2015, výbor navrhuje využiť tento európsky rok na zvýšenie informovanosti na úrovni každého občana, občianskej spoločnosti a na národnej a európskej úrovni a posilnenie pocitu spoločnej zodpovednosti za uskutočňovanie stanovených cieľov a nových cieľov, ktoré budú stanovené po roku 2015.

4. **Vytvoriť účinné nástroje pre spravodlivejšiu hospodársku súťaž**

4.1 Pokiaľ ide o hospodársku súťaž, svetová správa vykazuje závažné nedostatky. WTO sa naďalej venuje hospodárskej súťaži len čiastočne a neuspokojivo. Do jej rozsahu pôsobnosti nepatria najmä problémy súkromného monopolu, problémy týkajúce sa zneužívania dominantného postavenia a necolných prekážok, ktoré sú dôsledkom súkromných iniciatív (normy a štandardy). Obchodné právo v oblasti dampingu, dotácií a štátnej pomoci naďalej podlieha výkladu judikatúry orgánu na riešenie sporov.

4.2 Vzhľadom na to, že nie je možné, aby Únia sama vyriešila nedostatky v oblasti svetovej správy, je potrebné, aby sa snažila objasňovať platné právo a presadzovať svoje hodnoty a normy v nástrojoch, ktoré chránia a zabezpečujú spravodlivú hospodársku súťaž:

— prostredníctvom spolupráce so sekretariátom WTO sa usilovať o konsolidáciu hodnotenia podmienok hospodárskej súťaže v oblasti vývozu v rámci mechanizmu skúmania obchodnej politiky,

— podporovaním vypracovania výročnej správy o prekážkach v oblasti obchodu a investícií,

— podporovaním rôznych iniciatív zameraných na zapracovanie tzv. Singapurských otázok (investície, verejné zákazky, hospodárska súťaž) do nového multilaterálneho programu a na ďalšie uľahčovanie obchodu. Musí sa opakovane potvrdiť, že je potrebné dosiahnuť multilaterálnu dohodu o verejných zákazkách, a to prípadne aj pomocou politiky „cukru“ (napr. prenosy technológií) a „biča“ (obmedzený prístup k verejným zákazkám Spoločenstva),

— obmedzením narúšania hospodárskej súťaže medzi európskymi členskými krajinami pri dobývaní vonkajších trhov ich príslušnými národnými podnikmi, vďaka harmonizácii politík a opatrení zameraných na podporu, poistenie a vývozné úvery a prostredníctvom postupnej integrácie obchodných komôr a ich zastúpení v tretích krajinách. Posilňovanie a rozvíjanie európskych podnikateľských stredísk na podporu malých a stredných podnikov v tretích krajinách (European Bussines Centre) ([9]) a zabezpečenie úplnej funkčnosti tímov pre prístup na trh (Market access teams) ([10]) by v tejto súvislosti umožnilo, aby EÚ získala účinné nástroje,

— dohliadaním na rešpektovanie duševného vlastníctva v rámci dohody o duševnom vlastníctve WTO (TRIPS), dohody o boji proti falšovaniu (ACTA) a bilaterálnych dohôd,

([9]) V Číne, Thajsku, Indii a vo Vietname.
([10]) Ú. v. EÚ C 218, 23.7.2011, s. 25.

— v prípade potreby uplatňovaním mechanizmov orgánu na riešenie sporov WTO s cieľom prispieť k posilneniu judikatúry, ktorá bude v súlade s predstavou a hodnotami Únie.

5. **Zefektívnenie podpory obchodu zameranej na inkluzívnu stratégiu a podpora sociálneho rozmeru v obchode**

5.1 Sociálny rozmer globalizácie je naďalej nevyhnutnou otázkou, ktorú bude treba vyriešiť prostredníctvom rokovaní na multilaterálnej úrovni a najmä vo WTO. V bezprostrednej budúcnosti bude potrebné, aby Medzinárodná organizácia práce získala štatút pozorovateľa vo WTO, čo musí EÚ podporovať tak, že bude naďalej presviedčať krajiny, ktoré sa tomu bránia. Medzinárodná organizácia práce by sa okrem toho mohla postupne zapájať do práce mechanizmu skúmania obchodnej politiky členov WTO, čím by prispievala k sociálnym politikám príslušných krajín.

5.2 EHSV konštatuje, že Európa prináša konštruktívne skúsenosti so zohľadňovaním sociálneho rozmeru v oblasti obchodu, ktoré môžu slúžiť ako konkrétny príklad na medzinárodnej úrovni bez toho, aby to znamenalo vystavovať sa kritike zo skrytého protekcionizmu. Stálym cieľom výboru je totiž, aby sa venovala väčšia pozornosť zavedeniu aspektu udržateľného rozvoja zahŕňajúceho sociálny rozmer do všetkých medzinárodných dohôd, zohľadneniu základných dohovorov Medzinárodnej organizácie práce v sociálnych otázkach, skúsenosti s podmienenosťou v mechanizme všeobecného systému preferencií a existencii Európskeho fondu na prispôsobenie sa globalizácii.

5.3 Tento najnovší vývoj dopĺňa používanie štúdií vplyvu, ktoré by na základe revidovanej metodiky umožnili lepšie predvídať dôsledky pre zamestnanosť a lepšie pripraviť sprievodné opatrenia ([11]). EHSV venuje osobitnú pozornosť vytváraniu monitorovacích výborov stanovených v obchodných dohodách podpísaných EÚ, ktoré zabezpečia dohľad nad sociálnym a environmentálnym rozmerom týchto dohôd.

5.4 Únia a členské štáty by mali naďalej plniť svoj finančný záväzok týkajúci sa podpory a zavedenia ôsmych základných dohovorov Medzinárodnej organizácie práce, pričom je samozrejme úplne jasné, že poslaním tohto nástroja nie je okamžite odstrániť problémy v oblasti konkurencieschopnosti a zamestnanosti v Európe. Okrem toho, pozorné sledovanie iniciatívy Medzinárodnej organizácie práce na vytvorenie minimálnej úrovne sociálnej ochrany a podpora programov v prospech dôstojnej práce, ponúka nové možnosti prepojenia obchodu so zamestnanosťou. EHSV očakáva, že G20 sa bude spolu s Medzinárodným menovým fondom a Svetovou bankou zaoberať spôsobmi možného financovania úrovne univerzálnej sociálnej ochrany.

([11]) Ú. v. EÚ C 218, 23.7.2011, s. 19.

5.5 Únia musí v štúdiách vplyvu zhodnotiť odvetvové sociálne dialógy s cieľom vymedziť opatrenia na prispôsobenie sa účinkom rozhodnutí v oblasti obchodu. Takisto musí explicitne premietnuť dôsledky horizontálnej sociálnej doložky ([12]) Lisabonskej zmluvy do svojej obchodnej politiky. Počas rokovaní o budúcom finančnom výhľade je potrebné zachovať Európsky sociálny fond a nasmerovať ho k otázkam rekonverzie priemyslu, ktoré sa spájajú s transformáciou a reštrukturalizáciou. Musia sa spružniť podmienky prístupu k Európskemu fondu na prispôsobenie sa globalizácii, aby sa umožnila spôsobilosť väčšieho počtu pracovníkov, ktorí sú obeťami vývoja v oblasti priemyslu, ale aj v odvetví poľnohospodárstva. Tento fond by takisto mohol podporovať sociálne experimentovanie.

5.6 EHSV odporúča, aby sa do kapitoly o udržateľnom rozvoji v dohodách zapracovala otázka ľudských práv a aby sa sformulovali sprievodné opatrenia dohody v súčinnosti s európskym nástrojom pre demokraciu a ľudské práva (IEDDH). Prísnejšie uplatňovanie usmernení Spojených národov prispeje k realizácii cieľov EÚ týkajúcich sa špecifických otázok v oblasti ľudských práv. V súlade s oznámením o sociálnej zodpovednosti podnikov (október 2011) ([13]) tieto usmernenia predstavujú základnú výzvu obchodu a rozvoja.

6. **Konkretizácia environmentálnych záväzkov v obchodnej politike**

6.1 Rokovania z Dauhy o environmentálnom tovare a environmentálnych službách môžu prispieť k cieľom Únie, ktoré sa týkajú zlepšenia prístupu k tovaru a technológiám rešpektujúcim životné prostredie. V prípade širokej škály produktov, a to je prípad najmä obnoviteľných zdrojov energie, sú však colné prekážky slabé alebo mierne, pričom ich šíreniu naďalej bránia necolné prekážky. Nový návrh Komisie, ktorý EHSV podporuje, spočíva v tom, aby sa zabezpečila včasná a samostatná dohoda v oblasti obchodu s environmentálnym tovarom a environmentálnymi službami vo WTO, ktorá bude obsahovať colné aj necolné aspekty ochrany.

6.2 Aby Európa mohla rozvíjať ekologické hospodárstvo v kontexte svetovej konkurencie a zachovať si svoje vedúce postavenie v tejto oblasti, mala by vo vlastnom záujme a v záujme klímy zachovať svoj ambiciózny cieľ znížiť do roku 2050 emisie skleníkových plynov o 80 % a stanoviť si napríklad predbežný cieľ znížiť emisie o 40 % v rokoch 2020 až 2030. Výbor navrhuje vypracovať analýzy vplyvu (konkurencieschopnosť, zamestnanosť, životné prostredie) a organizovať verejné diskusie s cieľom naplánovať prechodné obdobia medzi rokmi 2020 a 2050 a stabilizovať očakávania hospodárskych subjektov a občanov.

([12]) Stanovisko CESE na tému „Posilnenie súdržnosti EÚ a koordinácie sociálnej politiky EÚ“, (zatiaľ nezverejnené v Ú. v.).

([13]) KOM(2011) 681 v konečnom znení, oznámenie Európskej komisie na tému obnovenej stratégie EÚ pre sociálnu zodpovednosť podnikov na obdobie rokov 2011 – 2014.

6.3 Uvedený predbežný cieľ musia sprevádzať regulačné a daňové opatrenia, ktoré podporia ďalšie investície do výskumu a vývoja čistých technológií. Podľa analýzy Komisie ([14]) sa uplatňovanie opatrení týkajúcich sa kompenzačných opatrení medzi štátmi, pokiaľ ide o uhlík, musí prísne obmedziť na niekoľko preukázaných prípadov straty konkurencieschopnosti a úniku uhlíka, pričom sa musia dodržiavať pravidlá WTO.

6.4 Vzhľadom na pomalú a neistú prípravu projektov týkajúcich sa vytvorenia trhu na obchodovanie s emisiami vo svete budú členské štáty EÚ ešte počas niekoľkých rokov jednými z mála krajín, ktoré stanovujú cenu CO_2. Keďže v niektorých európskych odvetviach, ktoré podliehajú systému obchodovania s emisiami (ETS), existuje riziko „úniku“ CO_2, výbor odporúča, aby sa súčasné bezplatné prideľovanie emisných kvót, ktoré zaviedla Komisia, doplnilo o výrazné zvýšenie objemu dlhodobých investícií určených na elimináciu emisií uhlíka v hospodárstve, a aby sa vytvoril predvídateľný a stabilný rámec podporujúci inovácie, výskum a vývoj v oblasti čistých technológií, ktoré zatiaľ nie sú vhodné pre trh.

6.5 V oblasti dopravy EHSV podporuje prijatie celosvetových cieľov stanovených Rámcovým dohovorom OSN o zmene klímy, ktoré sa týkajú zníženia emisií v leteckej doprave o 10 % a v námornej doprave o 20 %. Rozhodnutie znížiť spoločným úsilím emisie je zamerané aj na odvetvie dopravy, pretože letecký priemysel bude postupne od roku 2012 začlenený do systému na obchodovanie s emisiami. K tomuto úsiliu by prispela aj európska iniciatíva, ktorej zámerom by bolo stanovenie ambicióznych cieľov v oblasti energetickej účinnosti v doprave na otvorenom mori.

6.6 Pokiaľ ide o hodnotenia vplyvu udržateľného rozvoja (SIA), EHSV opakovane poukazuje na svoje odporúčania uvedené v predchádzajúcom stanovisku ([15]), ktoré sa týkajú revízie súčasného mechanizmu. Je potrebné najmä zlepšiť informovanosť o vplyve obchodných politík na životné prostredie prostredníctvom užšieho zapojenia sekretariátov multilaterálnych dohôd o životnom prostredí.

6.7 Iniciatíva týkajúca sa noriem a „ekologického“ označovania alebo „udržateľného rozvoja“ musí síce v EÚ naďalej zostať na súkromnej a decentralizovanej úrovni, je však nevyhnutné vypracovať spoločný rámec pre meranie a hodnotenie, ktorý by spadal do právomoci Komisie alebo príslušnej agentúry.

V Bruseli 7. decembra 2011

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

([14]) Trade as a driver of prosperity *(Obchod ako nositeľ prosperity)* (dostupné len v angličtine) SEK(2010)269. http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2010/november/tradoc_146940.pdf

([15]) Ú. v. EÚ C 218, 23.7.2011, s. 19.